FELSEFE Sınıf-10

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU DÜŞÜNME VE AKIL YÜRÜTMENİN TEMEL KAVRAMLARI

Görüş, argüman, önerme, tümdengelim, tümevarım, analoji, tutarlılık, çelişiklik, gerçeklik, doğruluk ve temellendirme kavramlarını öğrenmesi beklenmektedir.

KONU ÖZETİ

Görüş, insanın olay, varlık veya ortaya atılan düşüncelere dair bir anlayış geliştirmesi olarak tanımlanabilir. Anlayış geliştirme, kişinin hayatı anlaması ve hayata dair ilke ve kurallar koyabilmesidir.

Önerme bir yargı bildiriminde bulunan cümledir. Niteliklerine göre önermeler olumlu ve olumsuz, niceliklerine göre önermeler ise tümel, tikel ve tekildir. Argüman iyi nedenler vererek ikna etme girişiminde bulunmaya denir. Bir sonuç ile o sonucu desteklemeyi amaçlayan öncüllerden oluşan bir önermeler kümesine argüman denir. Anselmus'un ontolojik argümanı örnek olarak verilebilir. Safsata akıl yürütmedeki mantık ilişkisinin yanlış kurulması anlamına gelir ve kesinlikle o sonucun yanlış olduğu anlamına gelmez. Safsata bir argümanın sonucuna yanlış varıldığı anlamına gelir. Kısır döngü safsatası, ispatlama mecburiyeti ve çoğunluğa başvurma safsataları bilinen safsatalardır.

Akıl yürütmek ya da çıkarım yapmak en az iki önerme arasındaki ilişki sonucu, birinden diğerini çıkarma yani bir veya birkaç önermeden yeni bir önerme çıkarmaktır. Akıl yürütme biçimleri tümdengelim, tümevarım ve analojidir.

Tutarlılık, felsefi akıl yürütmelerin çelişki içermeyen sağlam akıl yürütmeler olmasını ifade eder. Çelişiklik, bir ifadenin aynı anda, aynı şekilde hem doğru hem de yanlış olduğunu iddia etmek demektir. Doğruluk bir düşüncenin, bir yargının, bir önermenin gerçeğe uygunluğudur. Gerçeklik var olan bir duruma, olguya, olaya, nesneye karşılık gelir. Gerçeklik varlığa ilişkin, var olan bir şeyi ifade eder ve varlık felsefesinin terimidir.

Doğruluk ise var olan üzerine bir yargıda bulunma durumudur. Doğruluk bir var olana ilişkin bir yargıya ya da önermeye aittir. Doğruluk ve gerçeklik ilişki halindedir. Ama aynı şey değildir.

SORULAR

1-I. Pozitivist felsefeye göre bilimsel teorilere ulaşmanın yolu deney ve gözleme başvurarak tek tek olguların bilgisini elde etmektir. Bu olgulara ilişkin deney ve gözlem verileri sistematize edilerek bütünü kapsayan açıklamalara ulaşılır.

II. Bir başka düşünceye göre olgulardan hareketle genel açıklamalara varmanın hiçbir yolu yoktur. Öncelikle gözlem ve deneye kılavuzluk edecek genel açıklamalar vardır. Bu açıklamalar yardımıyla tek tek olguların bilgisine ulaşılır.

Bu iki açıklamada izlenen bilimsel yöntem sırasıyla aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) Analoji - Tümevarım
B) Tümdengelim - Tümevarım
C) Tümevarım - Tümdengelim
D) Tümdengelim - Analoji
E) Tümevarım – Analoji

Cevap:C

2-Doğru bilgi, objesine uygun olan bilgidir. Doğru bilginin genel-geçer bilgi olması, bütün düşünen ve bilen kimseler için her akıllıca konuşan ve dinleyen için geçerli olması gerekir. Aynı objeyle ilişkili olan iki doğru bilginin, objeye olduğu gibi birbirine de uygun olması gerekir.

Parçaya göre aşağıdaki ifadelerden hangisi doğruluk için gerekli bir ölçüt <u>değildir</u>?

A) Bir obje hakkındaki bilgilerimizin birbiriyle tutarlı olması
B) Dilsel bir anlatım olarak tespit edilmesi
C) Bilginin nesnesine uygun olması
D) Bilginin diğer insanlar tarafından da kabul edilebilir olması
E) Bilginin her zamanda ve mekanda geçerli olması

Cevap:B

3-Aşağıdakilerden hangisi önermeye bir örnektir?

A) Eyvah! Yangın var.
B) Kırmızı elbiseyi almak istiyorum.
C) Zehra'nın boyu bir metre elli santimetredir.
D) Kalem benim mi?
E) İnşallah sınavı kazanırsın

Cevap : C